

РШБ(2=4с)
К ср.19

ДЯРАЛІВСЬКИЙ

Юїї

ВИДАВНИЦТВО „МАСА”

КОРОТКИЙ ПАСПОРТ КНИГИ

+

Шифр РкШб(2-4); Ф19 Інв. № 2625646Автор Галкивський Д.Назва Обрії: поезії.Місце, рік видання К., [1927].Кіл-ть стор. 62, [1] с.

-\\- окр. листів _____

-\\- ілюстрацій _____

-\\- карт _____

-\\- схем _____

Том _____ частина _____ вип. _____

Конволют _____

Примітка: 2. X. 2002. Мелл -

[891.79-3]

Д. ФАЛЬКІВСЬКИЙ

О Б Р І Ї

ПОЕЗІЇ

Державна ордену Трудового
Червоного Прапора
Республіканська бібліотека
УРСР імені КПРС

-3-

В-ВО „МАСА“ КИЇВ

Друкарня Київської Філії Книгоспілки
вул. Свердлова, 8.—Зам. № 167.
Київ. Окрліт № 20400
Тираж 2000.
1927.

ЛІРИКА.

Чи ще співать? Чи вже доволі?..
Ні... Ні... Нехай дзвенять пісні,—
Нехай разносять їх по полю
Вітри завітчані, рясні.

Нехай плетуть вінки з шипшини,
З весняних срібно-теплих злив,
Нехай в піснях від бурь спочину
Й забуду все, що пережив.

Хоч я втомивсь, хоч сил немає:
— Співать! Співать аж до кінця!..
Бо ще цвітуть весняним маєм
Твоє... моє... усі серця.

Бо ще пісні в нас силу будять:
Струмком стреми-ж струмок пісень...
Нехай в піснях зустрінуть люди
Прийдешній день, Комуни день.

Чи ще співать? Чи вже доволі?..
Співать! Співать аж до кінця!
Бо ще цвітуть волошки в полі,
Бо ще цвіте весна в серцях...

Ну, що-ж! Здоров єси, мій день похмурий,
Повитий буйним клекотом гудка...
Нехай на сонних стінах чорних мурів
Черкне тобі привіт чиясь рука,—
А я мовчу, бо знаю, що у місто
Плетешся ти не в зоряних вінках,
Не з радістю весни, а з жовклим листом,
Прибитим першим инеем вночі,
І гониш в далечінь прозоро-чисту
Отари хмар і журавлів стрункі ключі,
І разом з ними б'єш на сполох в полі...
Ах, стань-же серце... стань і не кричи,
Бо —чуєш?—наче цуценята голі,
Вітри скавчать і виють в далені
Над жовклим трупом мертвої тополі:
Це осінь виряджа на прощу сірі дні,
Як саваном укривши павутинням...
І б'ється й дзвонить тоскно по вікні
Осіння пісня сонячним промінням.

Та й піду-ж я за місто, в село,—
Там, де межі здіймаються круто.
Там, де вітер сухим помелом
Замітає шляхи позабуті.

Поклонюся я низько жителям:
„Ви простіть мене, блудного сина,
Що я вас проміняв, прогадав
На сирени, на брук, на машини...“

Проспіваю я пісню весні:
„Гей, ти весно! Розпатлана весно!
Заплету в твої коси пісні,
Пов'яжу із квіток перевеслом.

Проспіваю про гамір машин,
Пригадаю минуле з болем,
Розкажу, що в селянській душі
Не умруть ні волошки, ні поле...

Як закапають сльози з очей,—
Упаду я на лан соковитий,
Пригорну до сухотних грудей
Зеленаве у кучерях жито.

Кожен колос обмию в сльозах,
Обцілую цілунком журливим

І намистом розсиплю слова
Про життя, про своє, про бурхливе.

Позбирають намисто вітри
І нанижуть одне до одного...
Я-ж вернуся ізнов до вітрин,
Я-ж вернуся до міста чужого.

Голубіють ранки... Голубіють роси...
Голубіє осінь у саду...
Скоро коло брами инеї розкосі
На пожовкле листя упадуть.
І самотній вітер пролетить по селах
В пісні невеселій, у плачі...
Пролетить і стане, і туман розстеле
Над приниклим садом уночі.
А як прийде ранок, і погляне скоса
На природу сіру і сумну,—
Тільки павутиння та сріблясті роси
Нагадають людям про весну.

Ой, шуми-ж, моя пісне, над шумами гаю,
Як шуміла в дитинстві колись,
Щоб акорди журливі з квітками розмаю
У вінок кучерявий сплелись.

Хай вітри загудуть у задумі глибокій,
Хай слова рознесуть по ярах
Ех, життя-ж ти злиденне, життя одиноке,
Проклену я тебе у піснях!..

Мене змалку недоля прогнала у місто,—
Пам'ятаю, як батько одвіз...
На прощання тополі заплакали листям,
Зарипів непомазаний віз.

Заридала, цілуючи, мати голосно,
Засміялись вітри у гаю...
Ой, ви сосни, журливі, задумані сосни,
Чи ви чуєте пісню мою?

Батько брови насупив, немов з пересердя,
Перетяг конячину зі злом,—
А в мені защеміло, забилося серце,
Коли виїхав в степ за село.

Пам'ятаю: хотілося вискочить з воза,
Заховаться в похмарену даль...

Чи-ж забуду ті перші дитячі я сльози?

Чи-ж забуду дитячий той жаль?

Ну, а потім?.. А потім і сам я не знаю...

Прогули, прошуміли літа...

Своє горе сльозами не раз поливав я,

Як дощі поливають жита,

І що-дня проклинав ненажерливе місто,

Чорне-чорне, жахливе, брудне,

Все чекав, чи не сплесне, вітаючи, листям

Синій бір, як недоля засне...

Я-ж любив так село і кудлаті тополі,

Я-ж степи так широкі любив.

Мріяв все, що колись повернуся до поля,

Що колись повернуся до нив.

Не збулось. Зажурюсь, як дитинство згадаю...

Ой, минуле... минуле... вернись!

Зашуми-ж, моя пісне, над шумами гаю,

Як шуміла в дитинстві колись...

Стою на березі крутому
Над буйним ряботинням хвиль:
—Благословенна днів моїх утома
Благословен мій тихий біль.

Нехай у серці холод, бурі,
Вогонь вагань і самоти:
—Благословенні дні мої похмурі—
В майбутнє радісні мости.

Хто пройде ними, я не знаю,—
Але міцніші, дужчі нас,
І смолоскипами одчаю
Не стріне їх далекий час.

О, ви, брати мої по крові,
Грядіть у радості пісень!
Нехай ваш прапор малиновий
Запалить щастям сірий день...

А я—впаду метеоритом.
Життя пройшло, як сонна мить...
Благословенні ті, хто вмів горіти,
Хто вмів згоріти і любить.

Є. Плужникові.

Одшуміло літо... Одспівало жито.
Тільки вітер креше іскри по стерні
І, як тінь докори, наступа копитом
Сухоребра осінь на поля сумні.

Там, де грали роси у вишневих ранках,
Не сміються дзвінко ніжні васильки,
Не шелеснуть листям над самотнім ганком
В тишині вечірній ясени стрункі...

Не озветься поле у задумі сонній...
У задумі сонній синьоока даль.
І прядеться тихо в мене під віконням
Біле павутиння й золота печаль...

А з печаллю разом і думки про осінь...
(Це-ж із нею роки так підручки йдуть!)
Розгублю в дорозі дні золотокоші,
Як розгубить вітер листя у саду.

І прийду розбитий... І прийду порожній.
А куди—не знаю... Чи-ж не все одно?
Мрійником родився, здохну подорожнім,
Як прибудна сука під чужим вікном.

І не вийде батько... І не стане мати,
Руки заломивши в ревному плачі.—
Тільки пес голодний, тільки пес кудлатий
Лапами облапить труп мій уночі.

І, задравши морду на янтарні зорі,
Проскавчить голодним і сумним виттям,
Скаржучись, оближе губи мої хворі,
І до вітру сходить на моє шмаття...

Ах, ця осінь, о-сінь... Ця проклята осінь!..
Білим павутинням заплітає дні...
А пожовкле листя мчить кудись у просінь
І безсило пада на стежки сумні...

Ах, ця осінь, о-сінь! Це завжди із нею
Смуток допрядає кужелясту тінь...
А у серці сохнуть снігові лілеї.
Молоді лілеї молодих хотінь.

Все таке байдуже... Чи тому, що хворий?
Чи тому, що роки в золотім огні?
І на буйні очі вже лягла покора
Днів моїх роздертих, розіп'ятих днів...

Ах, ця осінь, о-сінь у задумі сонній...
У задумі сонній синьоока даль...
І прядеться тихо в мене під віконням
Біле павутиння й золота печаль...

2625646

ЦИКЛ „МИНУЛЕ“

Державна ордена Трудового
Червоного Прапора
Республіканська бібліотека
УРСР імені КіпрС
-3-

Нас тільки сотня з батальйону.
А батальйон, разбитий вкрай,
В останнім смертному розгоні
Пливе в чужий, ворожий край.
І трупи котяться поволі,
Нестрійно лавами вперед...
Сплетуть вінок для них тополі,
Складе їм пісню очерет...
Рушниць нема...

Багнет—на днищі
Від крові чорної ріки,
І тільки вітер мертво свище
Та над рікою вітряки.
Пливуть...

Над ними синя стеля
В розбиті скроні загляда,
І б'ється, плеще об шинелі,
Немов долонями, вода.
Вже труп до трупа біла піна
Зв'язала, тихо сповила...
А вдома десь—сім'я, хатина
І клаптик поля край села.

І з батальйону тільки сотня...
А решта—всі в останню путь,

Такі об'єднані й самотні
В чужий, ворожий край пливуть.
А перед ними, як раніше,
В передніх лавах, на чолі,
Труп воєнкома чорним пише
На закривавленому тлі.
І впали в синє метеори
І блиснув місяць по ріці...
На схід далекий аж до моря
Пливуть розстріляні мерці...

Нас тільки сотня...

Решту мертвих
У наступ воєнком повів...
Розбитих, кулями роздертих,
Німих і вірних юнаків.
А замість прапорів червоних—
Полотна крові в даль течуть.
...Нас тільки сотня з батальйону.
А решта...

По кордону крок за кроком...
Зір мій тоне в сірій млі.
Тільки місяць білобокий,
Я, рушниця й журавлі.

І під пісню журавлину,
Наче шелест осоки,
Ллються, ллються синім шовком
Нерозгадані думки.

Ах, як хочеться багнета
Застромити в талий сніг
І у місячних тенетах
Далеч випити доріг!..

Та натомість—бродиш зором
По кордону в сивій млі.
І вслухаєшся, як хором
Журавлі: Кур-лі!.. Кур-лі!..

І як зійде кривий молодик
На прибитій ногами стерні,—
Тільки серця сполоханий крик
Нагадає минуле мені...

Все пройшло, проминуло давно
Наче тінь, наче сон, наче мить,—
Та чомусь не забулось воно
І від спогадів серце болить.

О, часи мої, скорбні часи!
Червонійте як рани навік...
І спадайте в краплинах роси
На прийдешні століття нові.

Це-ж для них на жертovníк часу
Стільки мук і невітшних ридань...
Хай століття нові принесуть
Яриною засіяну дань...

Може в ній, як у полі огні,
Наші сльози і кров зацвітуть,—
Та ніколи, ніколи мені
Моїх ран, моїх днів не забудь,

Не забудь, як стояла вона
Коло чорної ями тоді,
А навколо бліда тишина

Допрядала проміння бліді.
Хоч-би слово зірвалося з уст!
Хоч-би тінь непокори лягла!
Тільки серця надламаний хруст
І в очах невиразна імла...

Хто вона і за що—не питав,
Бо любив без вагання і слів
Ще тоді, як у синіх житах
Випадково в запіллі зустрів.

І так дивно здавалось мені,
Що я сам... моя власна рука
Ці зав'язані очі сумні
Розстріляє ударом курка...

Все пройшло, проминуло давно,
Наче тінь, наче сон, наче мить.
Тільки спогадів буйне вино,
Тільки серце ще й досі болить.

А коли перебіг молодик,
Ніби срібний дзвінкий водограй—
Синій вогник до ночі приник
Та дитяче розгублене:—Ай!

І хотілось до болю тоді
Закричати на всесвіт:—Агов!

Прощавайте, літа молоді,
І розстріляна перша любов!

О часи мої, скорбні часи!.,
Наче сон, наче мить, наче тінь...
Хай у вашій кривавій росі
Ярина для нових поколінь

Може в ній, як у полі огні,
Наші сльози і кров зацвітуть, --
Та ніколи, ніколи мені
Моїх ранених днів не забудь.

І як зійде кривий молодик,
Наче срібний дзвінкий водограй,
В моїм серці ще й досі той крик,
Те дитяче розгублене:

-- Ай!

В степу коса збиває роси,
А там—дівчата із серпами,
Забувши втому коло кросен,
У смерть іграють з колосками.
Серпи—чик-чик... і колос долі...
—Чи думав він, що буде мертвий?
І в ряд поклалися по полю
Німі снопи, безкровні жертви.
І жаль такий, що між колоссям
Волошкам смерть невинуватим...
За що-ж вони?

Ах, там, де косять,
Нема часу їх обминати...
Добро дівчатам із серпами:
Їх жертви плакати не вміють...
Снопи кладуться за снопами,
Лише серпи блищать як змії.
А я?

Я теж косити мушу
В ім'я майбутнього врожаю,
І жах один, що жертви душу —
Подумать тільки,—душу мають...
І стане гірко-гірко в серці:
—А може й тут волошки сині?
Та чи-ж побачиш в буйнім герці,

Де винуваті, де невинні?
А так—усе до болю просто...
Рука пером сім раз чирикне,
І вийде слово просте: „Р о з с т р і л“.
(Папір німий... мовчить... не крикне).
А потім прийде сіра північ,
І в камері задзвонить тиша...
А там... „Ноган“ розбудить півнів...
Земля в крові...
І „він“—не дише.

Одна нога в стременах...
Сніги. Вітри. Зима.
Розрубані рамена
І голови нема.

А кінь стоїть і дремле:
— Куди-ж його іти?
До болю вгрузли в землю
Залізні копити.

Поглянув скося оком:
— Коли-б уже сідав!
І знову дрібним кроком
У далеч почвалав.

Іде, іде снігами
На південь, північ, схід,—
А вслід червоні плями,
А вслід червоний лід.

Іде, іде і стане
До місяця ірже:
— Невже-ж таки не встане?
— Невже?

Одна нога в стременах.
Сніги. Вітри. Зима.

Розрубані рамена.

І голови нема...

Ще вчора був веселий:

Не думав, що—кінець...

Сьогодні-ж—леле!

Мрець...

Ех!.. І вдарило-ж кляте життя.—
Тільки струни у серці:

дзінь...

дзінь...

Хоч і хочеш мажором утять,
Дійсність чортова чорна, як тінь...
І акордить журлива струна:
Все мінор...

Все мінор...

Все мінор...

Тільки десь там,
у серці із дна

Простяглася надія до зор...

Тільки там десь,

із самого дна

Притулилась надія до зор,—

І акордить журливо струна:

Хай мінор,

зате щирий мінор.

Ще лиш рух один,

ще лиш момент,—

Я не втримаюсь,

в прірву скочусь...

Вийде з мене такий декадент,

Як не знала й не знатиме Русь.

Та чи-ж винен я?..

Слухайте!..

Ви!..

В кого пузо—гора Арарат,
Хто життя за полу ізловив
І кричить:

— О, Комуно!

Vivat!

Хто зумів переплигнуть бар'єр,
Хто з ідеї пошив убрання,—
Чи-ж я винен,

що з віршів кар'єр

Не роблю й не робитиму я?..

Чи-ж я винен,

що чортом ганяв

Із окопу

в запілля...

і знов...

Що здоров'я палив на огнях
Революцій,

ковтаючи кров?..

Чи-ж я винен?

О, слухайте!..

Ви!..

В кого пика рум'яна,

пухка,

Що я роки найкращі провів
В товаристві рушниці й штика?..

Знаю я...

Ви сміялися з нас,
Як сміється,
наївшись,

вош.

Коли ми, не стерпівши образ,
Закричали:

— Комуна?

Дайош...

Знаю я:

ви всміхались собі
Під димок закордонних цигар.
Коли карту за картою бив
Розлютований „звір“ пролетар.
І щоб нерви трухляві піднять,—
Ви топтали у ніс кокаїн...
Ми-ж тоді—розбивали загать
І обідрані йшли на загин...
Ви не вірили самі собі...
Як-же так?..

Жив та був Капітал...

А тут враз:

Міліони рабів
Піднялися на сполох,
на гвалт.

Не поміг вам антантівський танк,
Ні французький,
ні англійський стяг,

Бо ми ставили сміло va-banque
Свою кров...

своє тіло...

життя...

Ох!..

Тяжка і не рівна ігра...

Дивувався й дивується мир!

Так—

одвіку ніхто ще не грав,—

Так--

ніхто не боровся, як ми.

І коли в тій нерівній ігрі

Ми побили останню із карт,—

Ви затихли, як миші в норі,

А я...

Я?..

Я служив у Чека...

Дні і ночі голодний,

без сил.

Я на смітнику Жовтня копавсь,

Не жахався я тіней з могил,

Тіней тих,

що я сам розстріляв...

Вартував революції кров,

Що розквітла в Республіку Рад...

Саботаж—

і учасників змов

Я розстрілював сотнями в ряд...

О!

Ви тихо сиділи тоді
В установах, з пером у руках,
І дрижали, як миші руді,
Ради власної шкури й пайка.
Ви хрипіли тоді,

що чека—

Це ганьба...

це розпуста...

садизм.

...На чорта, мов, ідея така...

...На чорта, мов, такий комунізм...

А тепер...

О, тепер ви пани!..

Прославляєте непівський зріст.

Ви і ситі...

і ніс в тютюні,

Кожен з вас:

„у душі комуніст“.

В голові вашій —

„шиммі“,

„фокстрот“,

А червінці й валюта—девіз...

Чи-ж я винен,

що здохну з сухот,

Що у грудях немазаний віз?..

Що я ранком вихаркую кров
І дивлюсь на пузатих в авто...
Що не крок..

Що не крок...

Що не крок...

То обличчя пухкі і манто...
Чи-ж я винен?

О, слухайте...

Ви!..

Що не вмів переплигнуть бар'єр,
Що життя за полу не зловив
І не строю з поезій кар'єр?...
Чи-ж я винен?

І буває в розпачливу мить,
Як на душу насунеться ніч:
...Поможіть!..

Поможіть...

Поможіть...

Закричати так хочеться м'ні.
Та ніхто не почує тих слів...
Чи-ж потрібен кому інвалід?
...Одгремів...

Одгукав...

Одшумів...

Як весною розбурханий лід.
Одшумів...

Одгремів...

А він стояв тоді понуро;
І руки зв'язані іззаду...
І тільки місяць коло муру
Скликав сестер своїх на раду.
В очах байдужість і покора...
І тихо:

—Дайте докурити.

А ще за мить—лицем угору
Лежав він, кулею забитий.
Давно було... Було багато...
І в мене-ж кров—не як у риби...
Ну чим-же, чим я винуватий,
Що трошки, тільки трошки схибив...
Хотів у лоб...

Тряслися руки...

А за стіною степ широкий.
Пустить?

Та я-ж чекіст...

Ах, муки!..

І це страшне, розбите око...

Рука стиска розпечену рушницю
І вздовж межі за стрілом сипле стріл:
Немало з нас ніколи не проспиться,
Немало з нас не встане із могил...

Пройшли одні... Встелили шлях снопами,—
Снопами тіл, одірваних голів,—
Тепер черга вмирать в житах за нами
Під зойк і плач розбуджених степів.

Холоне серце... Серце спорожніло...
А в голові одне: уб'ють, чи ні?
Лежиш мов камінь між колоссям спілим,
Неначе в полоні.

І слухаєш, як скаржиться колосся,
Що ворог з кулемета в жито: та-та-та,
Що не тому, хто сіяв, довелося
В снопи в'язать розстріляні жита.

В кешені—літучка* 2300,
А в другій—рука обняла револьвер...
Хіба-ж не всерівно для нас, для чекістів,
Чи завтра вмирать—чи тепер?

* Літучка—ордер на право арешту без зазначення адреси.

ЦИКЛ „ПОЛІСНЯ“

Мої далекі, рідні села!
Ніяк, ніяк вас не забудь...
Мабуть, тому, що невесела
Була од вас у місто путь...
Мабуть, тому, що всю дорогу
Таки не легко було йти,
І оббивать чужі пороги,
І обминать чужі хати.
І от тепер, коли утома
В своїх обіймах пригорта,—
Мені так хочеться додому,
Де коливаються жита...
Де льон зелений між овсами
Такий замислений цвіте
І голубими головками
Мені нагадує дітей—
Де гречка буйна і шумлива,
Як невгамовний битий шлях,
Рожевим цвітом соромливо
Знялась на радісних полях.
Де сходять ранки, щоб умерти
І знов воскреснути в росі

Серед хмарин напівроздертих
Серед пташиних голосів.

Де соловей виводить скерцо
У надвечірній тишині,
Де все таке близьке для серця,
Де все таке близьке мені.

Проковтнуть сивоусі тумани
В свою пащу тебе і човна.
І ніколи...

ніколи...

не встанеш

У болоті із глейкого дна.

А на ранок, як сонце прогляне,
Як затихнуть горласті вітри,—
Тільки хвилі гудуть неустанно
Й ряботинням болото ятрить.
Та на березі ходить, блукає
Півсела, заглядаючи в синь.
—Ну, а може таки приблукає
На човні чоловік, або син.

А пізніше:

плачі, голосіння...

А пізніше: жалоба в селі.
Не один... не одна на колінях
Лає бога святого без слів.

Так гартує природа до бою
Нас із самих малесеньких літ.
Ми зрослись, побратались з водою,

Пройшли сумніви і вагання,
Пройшли як сон, як сивий дим,
Як перший запал молодий,
Як тінь забутого кохання.

Ах, день один... один лиш день
Серед борів своїх пожити...
О, скільки міг-би я створити
Легенд нових, нових пісень!..

Та знаю я, що вже ніколи
В своє Полісся не прийду,
Не вдарю пісню молоду
Об синь гаїв, болот і поля.

Не жди-ж, мій батеньку, мене
І ти, від злиднів жовта, мати:
У чаднім місті кострубато
Спалю життя своє сумне.

І вже мої ніколи ноги
Не вмиють роси осоки,
І не впаде мій спів стрункий
На перехрещені дороги...

Мені тут сумно, сумно так...
На скронях—ніби мох на соснах.

І сниться хата, в хаті кросна,
І лід роздертий в болотах.

...Весна... Болото розлилось,
І певне батько мій в човні
Гайса... і шле привіт весні
Своїм розчубленим волоссям...

Мабуть, не раз пожалкував,
Що син підручним більш не буде...
Змете не раз сльозу на груди
Його порепана рука.

І скаже, глянувши на воду:
—Ото-б удвох вловили рибки!
А мати дивиться крізь шибку
І жде... і жде синка з походу...

А хто-ж, матусенько моя,
Тепер цівки для тебе суче
Під посвист веретен співучий,
Під тихі шуми у гаях?..

Мабуть, ніхто, матусю`мила...
Бо сина вже нема... нема...
І туга біла, як зима,
Спадає на полотна білі...

Скажи: чи й досі ще рука
Твоя нитки тонкі виводить,

І чи в очах ще й досі води
Злилися в посмішку струмка?..

А пам'ятаєш, як колись?..
Було мороз у вікна клепле,
А в нас у хаті тепло, тепло,
І співи смутком повились...

А ти, зігнувшись коло печи,
Сидиш на лаві і прядеш,
І смолоскип пасмо руде
Поклав тобі на щуплі плечі...

Дзюрчить, співа веретено
Немов істота невмируща,
Йому вторить одвічна пуща
За манюпусіньким вікном.

Або голодний вовк понуро
Під самі вікна заскавчить...
І встане батько мій, на мить
Суворі брови зниже хмуро,

Візьме рушницю й на подвір'ї
Кудись у далечінь пальне...
І стріл розсиплеться як пір'я,
І вовчий сміх на мить засне.

Лише на мить, бо за хвилину,
Немов придушені плачі,

Назустріч зорям уночі,
Виття вовків ще дужче лине.

Бувало й так, що цілу ніч,
Коли туман гаї обгорне,
З рушниці батько в безвість чорну
Світив весь час крихкі вогні.

Тоді ти в хаті світ гасила
І поглядала на Христа,
І з кожним пострілом уста
Свої до уст моїх тулила.

А луни нам несли з гаїв
Рушниці батьківської кашель,
І буйно билось серце наше
Під плач поранених вовків.

І так тремтіли ми до ранку,
Аж поки ніч не догорить,
Аж поки заспані бори
Загомонять у нас на ганку.

Скажи: чи-ж можу я забуть
Твої зелень-зелені очі
І цокот веретен сорочий,
Туманів сиву каламуть?

Скажи: чи-ж можу я забути
Ті ночі, жахом перевиті,—

Що так вросли, мов корінь жита,
У мізок мій, у кров, у груди?

І може через те, що зріс я
Під завивання, плач вовків
Отам, де гай чоло вклонив,—
Я став співцем свого Полісся...

І жаль такий до сліз, до болю,
Що більш додому не прийду,
Не вдарю пісню молоду
Об синь гаїв, болот і поля...

Тепер я зовсім вже не той,
Яким мене ти, мамо, знала:
Забув про постолі і сало,
Вдягнувши „джимі“ і пальто...

Та не забув тебе і пуцу
І батька зморщене чоло,
І до хатини за селом
Мене все тягне дужче й дужче.

Ха-ха! Який я став смішний.
Ото-б тобі тепер побачить,
Як син твій, харцизяк ледачий,
Складає віршики весні.

І силоміць в поети суне:
—Так, знай, мов, наших чабанів! —

Навчився бренькати пісні
І рвати порвані вже струни.

І жаль такий, до болю жаль,
Що більш додому не прийду,
Не вдарю пісню молоду,
Щоб аж сміялась синя даль...

Не жди-ж мій, батеньку, мене,
І ти, від злиднів жовта, мати:
В далекім місті кострубато
Згорить життя моє сумне.

1 9 0 5.

I.

Я тільки про клаптик Полісся,
Про тиху задуму гаїв,
Про шуми осінні узлісся,
Про злидні в житті чабанів.
В минуле я думами лину,
І тоскно, і журно мені:
...Вже двадцять, як пущу покинув
...Вже двадцять, як я в чужині.
Не знаю: така може вдача,
Чи може я змалку привик,—
Як листя пожовкле побачу—
Пригадую п'ятий я рік,
Пригадую тихе Полісся,
Мов діти, замурзані дні...
І, мабуть, тому-то приніс я
З собою й мотиви сумні...
Бо в нас не уміють співати
Веселих, барвистих пісень:
Життя у похиленій хаті
Нам горе кує день-у-день.
Живемо ми нудно і сіро
В болоті, багні, у гаю...

Одне лише любим без міри—
Це волю і пущу свою.
За волю і пущу оддати
Готові усе чабани:
В обдертій, похиленій хаті
Навчились ми волю цінить,
Бо вирости ми на просторах
Безмежних болот і гаїв...
...Я тільки про клаптики горя,
Про злидні в житті чабанів...
Нехай у словах моїх жура,
Нехай мої думи сумні:
В очах поліщучьких похмурих
Цвітуть невеселі огні...
Мотивів веселих не знають
У нас і тепер, і колись,
Бо з тихими шумами гаю
Вродилися ми і зрослись.
Мабуть, отака моя врода,
Чи може я змалку привик,—
Як плаче дощами природа,
Пригадую п'ятий я рік...
Пригадую осінь... узлісся...
І діда Ігната в човні...
Що там... в болотах... на Поліссі
Загинув за волю в борні...

II.

Такий старий дідусь Ігнат...
Кому, і як його не знати?
Було: настане лиш весна,
Він вже в човні з веслом лапатим...
А поруч його штук зо-три
Дітей сидить коло вітрила.
—Ге-ей!—гукне, й вода горить,
І човен мчиться. як на крилах.
На дні човна жаки й жаки...
Це—дідів хліб і сіль, і мило...
Дідусь Ігнат старий такий,
Що навіть вії побіліли.
Старий дідусь. Та ще в очах
Йому огонь не згас од років.
Коли кремнівка у руках—
Ціляв зайців за двіста кроків.
Старий дідусь... Така-ж стара
Кремнівка, репана роками...
Ніколи з нас ніхто не брав,
Не дотикавсь її руками...
Бо дід казав, що „не візьму
Ніколи вдруге вже з собою“,
А ми-ж любили так весну

Й човна з крилатою ходою...
Звідкіль прийшов дідусь, не знав
В селі у нас ніхто й ніколи...
Давно прийшов... Не 'дна весна
З того часу промчала полем...
Не раз болота синій лід
До Висли хвилями котило.
І жив собі в хатині дід
В такій, як сам—старій, похилій...
О, як любили діда ми...
Ех, юні дні! Ех, дні кохані!
Було: з середини зими
Казали:—скоро сніг розтане...
І цілу зиму дзвін юрби
Що-дня вливавсь до діда в хату,—
Бо що-ж було для нас робить
У дні зимові волохаті?
Про школу в нашому селі
Хіба що мріяло узлісся,—
Зате—корчма була як слід,
А в ній горілки—хоч залийся.
І пив горілку поліщук,
А діти гралися з вітрами
Під монотонний пущі гук,
Під монотонні пущі гами.
Го!.. Го!.. Розумний дід Ігнат:
Усе село його любило...
А нас—манила так весна

І човен дідів легкокрилий...
Добро було тоді для нас,
Коли весна сніги поколе...
Далекий час, минулий час!
Ти вже не вернешся ніколи...
Далекий час, минулі дні...
О, любий наш старенький діду!
Ніколи вже я на човні
Разом з тобою не поїду...
Давно... давно... Вже двадцять літ,
Як я покинув пуцу сиву,
Та не забув я верховіть,
Пісень задумані мотиви...

III.

І от... прийшов той п'ятий рік...
Мабуть, така моя удача...
Його я згадувати звик,
Коли пожовклий лист побачу...
Поліська осінь.. Сірі дні...
Болото хвилями ридало.
А пуща слала сум і гнів,
І в груди била калаталом...
Шалений вітер хвилі гнав
І розсівав туман руками.
Один старий дідусь Ігнат
В човні гайсав що-дня з жаками.
Жаки—це дідів хліб і сіль...
Для діда-ж треба було їсти:
Забувши втому, голод, біль,
Возив панам він рибу в місто.
І якось раз одного дня,
Коли із міста дід приїхав,—
Палали очі від огня,
А на обличчя впала втіха...
Такий веселий дід Ігнат,
В очах горить якась відвага:
—Капут вже скоро всім панам...

—Не віриш?—На, читай „бамагу“.
Пішла „бамага“, наче гук
По пущі ходить,—з хати в хату,
Аж поки в'рядникових рук
Прийшлось „бамазі“ тій зазнати.
Спершу одного стражник вів
До пана в'рядника в покої,—
Розливсь рікою панський гнів
І дзвінко падали побої.
Нарешті все-таки узнав
Урядник правду про „бамагу“
...Старенький вже дідусь Ігнат...
В очах його горить відвага...
Сидить собі дідусь в човні
Разом з кремнівкою й жаками.
А хвилі ляскають по дні...
І парус шепчеться з вітрами...
Жаки для діда хліб і сіль.
Для діда-ж треба пити, їсти...
Забувши втому, голод, біль,
Возив панам він рибу в місто...

І раптом стражник:—Діду! Гей!
—Ану, збирайся скоріш до пана!..
І лунко з дідових грудей:
—Нехай пожде... мені ще рано...
—Збирайся!—стражник крикнув знов,
Його рука взялась за „сміта“,

Гребнула куля за човном
По хвилях, наче кінь копитом.
А їй у відповідь набій
З кремнівки вдарив у тумани...
І стражник впав к землі сирій...
І стражник вже повік не встане...

А потім військо... козаки...
Замість села—самі руїни...
О, дні мої! Мої роки!
Тоді свою я пуцу кинув.

IV

Я тільки про клаптик Полісся,
Про тиху задуму гаїв,
Про шуми осінні узлісся,
Про злидні в житті чабанів...
Нехай у словах моїх жура,
Нехай мої думи сумні,
В очах поліщуцьких похмурих
Цвітуть невеселі огні.
Мотивів веселих не знають
У нас і тепер, і колись,
Бо з тихими шумами гаю
Вродилися ми і зрослись.
Мабуть, вже така моя вдача,
Чи може я змалку привик,
Як осінь туманами плаче—
Пригадую п'ятий я рік...
Пригадую осінь... узлісся...
І діда рибалку в човні,
Що там... в болотах... на Поліссі
Загинув за волю в борні...
В минуле я думами лину
І тоскно... і журно мені...
Вже п'надцять, як пущу покинув!..

Вже двадцять, як я в чужині!..
Вже двадцять, як діда Ігната
До бору чота повела,
Як постріл туман волохатий
Приніс на руїни села...

Я тільки про клаптик Полісся...
Про тиху задуму гаїв...
Про шуми осінні узлісся,
Про злидні в житті чабанів...

З М І С Т.

ЛІРИКА.	стор.
Чи ще співають .	7
Ну, що-ж! Здоров еси	8
Та й піду-ж я за місто	9
Голубіють ранки	11
Ой, шуми-ж, моя пісне	12
Стою на березі крутому .	14
Одшуміло літо	15
ЦИКЛ „МИНУЛЕ“.	
Нас тільки сотня	19
По кордону крок за кроком	21
І як вийде кривий молодик .	22
В степу коса збивав роси	25
Одна нога в стременах	27
Ех!.. І вдарило-ж кляте життя	29
А він стояв .	36
Рука стиска розпечену рушницю .	37
В кешені—лігучка.	38
ЦИКЛ „ПОЛІССЯ“.	
Мої далекі, рідні села	41
Очерет мені бун за колісчу	43
Проїшли сумніви	47
1905 рік	53

ВИДАВНИЦТВО ПИСЬМЕННИКІВ

М А С А

Видавнича комора: Книгоспілка, Київ, ул. Коро-
ленка 46. Харків, Горяїнівський пр. 2.

СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА.

Вийшло з друку:

М. ІВЧЕНКО. Порваною дорогою.	
Оповідання	ц. 55 коп.
Д. ФАЛЬКІВСЬКИЙ. Обрії.	
Поезії	60
Г. КОСИНКА. Політика.	
Оповідання .	55

Друкується:

Я. КАЧУРА. Без хліба. Оповідання.

Готується до друку:

В. ЧАПЛЯ. Оповідання.

=====
Замовлення надсилати на зазначену вгорі адресу.

Поштова адреса: Київ, ул. Леніна 19, редакція
„Пролетарської Правди“, В-во „Маса“.

A 53094

Ціна 60 к.

СКЛАД ВИДАННЯ:
КНИГОСПІЛКА
Київ, ул Короленка 46
Харків, Горянівськ. пр, 2